

Gyarmati Gabriella

Az üveghegyen túl

◊ Hermann Katalin üvegművész kiállítása a Munkácsy Mihály Múzeumban

Hermann Katalin üvegművész nem ismeretlen a békéscsabaiak előtt, bár első megbízatását nem üvegművészi minőségben nyerte el Békéscsabán. Ő volt a CsabaPark kiállításának látványtervezője, tehát nem csak őt ismerik a csabaiak, hanem ő is részletekbe menően megismerte a város történetét, miközben feladatára készült.

Amikor Hermann Katalin a Magyar Iparművészeti Főiskolára járt, két Békés megyei kötődésű mesterrel is kapcsolatba került. Egyikük az utolsó Alföldi Tárlatok állandó szereplője, a Békésen született Minya Mária keramikus volt, a Szilikát Tanszék akkori docense. Másikuk a Mokos József

legendás szakköréből indult alkotó, egykori tanszékvezető, a kortárs magyar konstruktivista szobrászat jeles képviselője, Bohus Zoltán. Mindketten emblemikus művészek és nagyhatású tanáregyeniségek voltak, ám Hermann Katalint nem ők indították el az alkotói pályán.

Ahogy írja: „Nem mellékes, hogy családi indíttatásból lettem üveges, édesapám üvegcsiszoló mester, gyermekkorom egy részét vele töltöttem a műhelyben, már kisgyermekként megtanultam az üvegcsiszolás alapjait. Később, 1983-ban édesapám elkezdett építeni egy üvegyárat, a több mint huszonöt évig működő

Hermann Kristály Kft-t, amely az első magánüzem volt Magyarországon. Nyers és csiszolt ólomkristály gyártásával foglalkozott. Egy szuper háttér állt mögöttem. Itt azonban a napi rutin mellett még nem volt igazán módombelékőstolni az üvegfúvásba. Ipari formatervezőként elsősorban kelyhek, díszművek tervezésével foglalkoztam, és a gyár vezető tervezője lettem.”. Így könnyű, mondhatnánk, de talán inkább, így nehéz igazán. Hisz a teljesítmény tétje nem csupán egy állás megszerzése és egy pozíció megtartása volt. Ennél sokkal többről volt szó. Egy családi álom beteljesítéséről.

A hutában folyó munkával az Üvegipari Kutatóintézetben ismerkedett meg még a főiskolai években, ahol lehetősége nyílt színes üvegekkel folytatott munkára is. A tanulási folyamatot, az üveganyag sajátos nyelvezetének megismerését gyakorlott fúvók segítették, akik hozzácsoktak tevékenységük alkalmazott jellegéhez, és teljes odaadással működtek együtt az üvegművészekkel. Mivel az üvegfúvás mesterségének speciális területéről beszélünk, az üvegfúvó mesterek adták a vállalkozáshoz az anyag tiszteletén és szeretetén alapuló mesterségbeli tudást, a művészek pedig az alkotó fantáziát.

Hermann Katalin többször hangsúlyozta, hogy a kutatóintézeti tevékenység során mennyire jelentékeny hatást gyakoroltak rá a különböző színes üveg-alapanyagok. És arról, hogy azóta is a színek bűvöletében él, magunk is meggyőződhetünk. Bár ragasztott munkák is kikerülnek a keze alól, döntően hutai fúvott, spínolt, színezett plasztikákat, használati tárgyakat készít, amelyek a Munkácsy Mihály Múzeumban bemutatott kollektió anyagát is adják.

Mivel Hermann Katalin meleg üveg technológiával dolgozik, alkotásaival kapcsolatban értelemszerűen előtérbe kerül az anyag kémiaja, bár ebben a vonatkozásban nem a tiszta kvarchomok átalakulására gondolok. Inkább arra, hogy munkáit nézve szinte látjuk, ahogyan a forró anyaggal bánik, azt formálja, alakítja. Alkotásaiban az üveg, mint újraformálható anyag, mintha folyamatszerűségében lenne vizsgálható. Mintha a létezés és az alakítás tekintetében lenne elemezhető. E művek esetében Hermann Katalin szellemi energiái biztosítják az üvegfúvás és az üvegszobrászat kohézióját.

A fúvással, öntéssel, hengereléssel vagy húzással alakított üvegtárgyak mindennapi jelenlété-

hez a ma embere teljességgel hozzácsokott. Az üvegtárgyak társadalmi pozíciót jelző volta azonban már nem olyan egyértelmű, mint az utóbbi két évezredben. (A kijelentés csak bizonyos vonatkozásban érvényes, hisz ahogyan a római kori leheletvékony falú üvegekelyhek vagy a Mátyás korabeli billikomok, úgy Émile Gallé remekei, és száz esztendővel később a fiatal Rita Neuman, a magyar tervezők, Lukácsi László vagy Gáspár György tárgyait is csak kevesen birtokolhatják, ahogyan kevés házban és kertben találkozhatunk a Swon Design készítette darabokkal.) Az üvegtárgyak a leghétköznapibb, egyben a legfennköltebb események és alkalmak kísérői lettek. Az üveg az előállítás tekintetében több mint ötezer éves múltra tekint vissza, és a szimbólumok vonatkozásában gazdag jelentéstartalommal bír. A Szentek Lexikona szerint a középkorban az átlátszó üveg, a csiszolt üvegpalack, az üvegmécses és a vizespohár Szűz Mária tisztaságát és a szeplőtelen fogantatást volt hivatott jelezni, de tisztelünk olyan keresztény szenteket, akiknek attribútuma üvegből való. Szent Mária Magdolna attribútuma az üvegtégely, azaz a kenetes üveg, míg Szent Walburga apátnőé az olajos üveg.

Hermann Katalin üvegplasztikai munkássága ellentétpárok egységbe foglalt felhasználásán alapul: organikus és geometrikus felfogású, felismerhető természeti motívumokat és absztrakt formákat egyesítő megfogalmazás jellemzi. Az alkotó e kettősségnek látványos megoldáso-

kat köszönhet. A művek organikus jellegét nagyban kihangsúlyozzák azok a műtárgyfotók, amelyek az alkotó kertjében készültek. A növényvilág valamely elemétől inspirálva megformál egy motívumot, s azt természeti környezetbe ágyazva sajátos kommunikáció lehetőségét tárja fel. Egy forma, amely a természetben fogant, és a természetben tölti be – immár műalkotásként – a feladatát. Hangulatában arra a kiállításra emlékeztetett, amelyet 2008-ban Dale Chihuly amerikai üvegművész rendezett Kew-ban, az Angol Királyi Botanikus kertben, burjánzó üvegeképződményeinek – fehér kiállítóterem-falak helyett – az egzotikus növénygyűjteményt választva háttérként. Chihuly azóta sokkal bonyolultabb, barokkosan tobzódó kompozíciók irányába fordult, dús virágszőnyegeket és virágmennyezetekeket készít, természetesen továbbra is üvegből.

Hermann Katalin részletekbe menő előkészítő tervezés után – a technika jellegéből adódóan – néhány perc alatt elkészülő műveivel egy elérhető mesebi-

rodalomba viszi a befogadót. Műveit lágynak érezzük, ugyanakkor tudjuk, hogy kemények, hisz üvegből vannak, s mintha egyszerre lennének még alakíthatóan forróak és már megszilárdulás után hűvösek. Ez az átmenetiség adja a szabad alakítású fúvott üveg egyik varázsát. Kétségtelen, hogy Hermann Katalin plasztikai hatást gyakorolnak az érzékeinkre, olyannyira, hogy néznünk nem is elegendő, megtapintani vágyjuk...

„Az üvegfúvás során az alakuló tárgyat nagy precizitással kell kialakítani, pontos szabályos formáját mindvégig megtartani – írja az alkotó. A fúvás lényege, hogy a tárgy egy tengely körül forogva tökéletesen forgásszimmetrikus legyen. Mielőtt azonban a kamrába kerülne, szeretem egy kicsit kibillenteni a nagy szabályosságából. Egy icipicit megdönteni, ellapítani. Ettől számomra izgalmasabb lesz a tárgy. Mint azt Hundertwasser megjegyezte: »csak a hülyeség szimmetrikus«. Hát ez az én jelmondatom is. Lázadás! A szabályok, a szabályosság, az uniformizálás ellen.”

